

ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

Богдан Андрусишин,

*доктор історичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
декан факультету політології та права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова*

Олег Бучма,

*кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри теорії та історії
держави і права Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова*

УДК 343.98

Імплементация національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: проблеми та перспективи

З проголошенням незалежності реалізувалося право українського народу на самовизначення, передбачене Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами. Відтак, Україна перейшла від формальної суверенності до реальної міжнародної правосуб'єктності, увійшла в складну систему світового політико-правового простору, окресленого глобалізаційним контуром та чітко визначила західний вектор свого роз-

витку з метою повернення в родину європейських народів.

За роки незалежності Україна зробила важливі кроки в бік євроінтеграції, долаючи на цьому шляху різноманітні перешкоди та системні намагання супротивників повернути цей рух у зворотньому напрямку. Після переговорного процесу між Україною та Європейським Союзом віховими подіями на цьому тернистому шляху стали: синхронна рати-

фікація 16 вересня 2014 р. Верховною Радою України та Європейським Парламентом Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони; набуття чинності 1 вересня 2017 року Угоди у повному обсязі; закріплення 22 листопада 2018 року в Конституції України стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору [1].

Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематикою є найвагомим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найунікальнішим міжнародним договором з укладених Європейським Союзом з третьою країною. Угода визначила якісно новий формат відносин між Україною та Європейським Союзом, що ґрунтується на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і стала стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні [2]. І вже нині результати виконання Угоди про асоціацію є відчутними, а переваги – помітними: експорт до ЄС, збільшення доступу до ринків третіх країн, зменшення можливостей для тиску на Україну з боку Російської Федерації, децентралізація, реформування енергетичного сектору, реформа державної служби та ін. Під таким кутом зору й актуалізується питання аналітичного погляду на стан імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

І саме цьому питанню була присвячена міжнародна наукова конференція «ЧОТИРНАДЦЯТИ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ. Проблеми імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», організаторами якої виступили Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Інститут

держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Центр правової освіти і науки, громадська організація «Феміда» [3].

Вона логічно продовжила цикл щорічних наукових конференцій «ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ» започаткованих факультетом політології і права НПУ імені М. П. Драгоманова МОН України та Інститутом держави і права імені В.М. Корецького НАН України. Значимо, що нинішня конференція була присвячена 185-річчю НПУ імені М. П. Драгоманова та 70-річчю Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. А її метою було сприяння більше послідовному та ефективному вирішенню проблем (на внутрішньо-державному і міжнародному рівнях), що постають у сфері імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, як ключового чинника євроінтеграції та належного культурно-цивілізаційного поступу України.

У вітальному слові до учасників конференції ректор НПУ імені М. П. Драгоманова члена-кореспондента НАН України, академіка НАН, д. філос. н., проф. Віктор Петрович Андрущенко відзначив, що «Юридичні читання» були започатковані й успішно відбуваються на базі одного з провідних підрозділів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова – факультеті політології та права, який створює та визначає правові основи українського освітнього простору, утверджує у суспільстві ідеали справедливості, духовності, гуманності, свободи і рівності як виразників у своїй єдності та цілісності Духу права і Букви закону. І цим, на його думку, факультет сприяє поверненню України до Європейської родини. Водночас, Віктор Петрович, підкреслив, що наука розпочинається з освіти, зі студентської лави, з першого

курсу, де особливе значення має правова освіта. Академік В. П. Андрущенко наголосив: «Наш Університет готує вчителів філології, фізики, математики, географії, біології, хімії, історії та інших навчальних дисциплін. Але юрист, і особливо, правник-педагог закладає фундамент знань про Право та формує повагу до Закону як в школяра – від першого до випускного класу, так і студента – від першокурсника до магістранта. А хто знає і поважає Право і Закон, той не має невдачі. Відтак, перспектива повноцінного входження України в Європейський простір залежить від відповіді на питання (та її реалізації): хто прийде в середню/вищу школу формувати правову культуру?.. Якщо в Школу прийдуть «силовики» (при всій повазі), то вони ймовірно принесуть поліцейську ідеологію, а вчитель-правознавець - гуманізм, людиноцентризм, повагу до закону і права».

З вітальними словами до учасників конференції звернулися директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, акад. НАН України, д.ю.н., проф. Шемшученко Ю. С. та директор Інституту законодавства Верховної Ради України, академік НАН України, д. ю. н., проф. Копиленко О. Л., директор Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, член-кореспондент НАПрН України, академік АН ВШ України, д. ю. н., проф., Заслужений діяч науки і техніки України Пилипчук В. Г., директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, член-кореспондент НАН України, д. і. н., проф. Рафальський О. О., ректор Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, д. і. н., проф., Заслужений працівник народної освіти України Курок О. І. [3].

Зокрема, акад. Ю. Шемшученко у своєму вітальному слові «Гармонізація законодавства України з Європейським правом: проблеми теорії і

практики» звернув увагу на відсутність дієвого механізму забезпечення врахування вимог як європейського, так і міжнародного права у національному законодавстві, наголосив на необхідності й важливості експертної оцінки законопроектів на предмет врахування в них вимог європейського і міжнародного права та назвав складною для практичного вирішення проблему колізій у європейському праві і національному законодавстві. Вчений підкреслив, що «гармонізація систем національного та європейського права не може здійснюватися механічно. По-перше, продовжує діяти принцип державного суверенітету кожної країни. По-друге, кожна країна має багато особливостей, які слід оберегти і не втрачати в ході інтеграційних процесів. По-третє, ще не вироблено універсальних організаційних механізмів гармонізації відповідних правових систем». Акад. Ю. Шемшученко актуалізував питання прийняття Енергетичного та Екологічного кодексів України та закликав наукове товариство до створення теорії гармонізації національного права з європейським, як наукової основи вирішення практичних завдань.

Академік НАН України О. Копиленко, презентуючи для наукової бібліотеки НПУ імені М.П. Драгоманова серію книг проекту «Із першоджерел» (започаткований Інститутом законодавства Верховної Ради України 2012 року до сторіччя Української революції) у своїй промові провів історико-правові аналогії та паралелі. Він в історичній ретроспективі торкнувся проблем Українського конституціоналізму, Криму, подвійного громадянства, правових стандартів тощо. На думку акад. О. Копиленка: «проблема нашого Європейського вибору – це стара проблема. У квітні 1919 року в Києві перед Трудовим конгресом постало питання вибору – радянський чи європейський напрям». При цьому він наголошує на давніх, глибоких традиціях європейського вибору України.

Член-кореспондент НАПрН України Пилипчук В. Г. у своєму виступі торкнувся системних проблем у сфері захисту персональних даних та впровадженню визначених законодавством Європейського Союзу стандартів і механізмів захисту персональних даних у правове поле України. Він відзначив, що нині в Україні головна проблема полягає у відсутності ефективної загальнодержавної системи захисту персональних даних, а також належного організаційно-правового механізму регулювання відносин та відповідальності за здійснення правопорушень у цій сфері. На його думку є ще низка системних проблем, які потребують подальшого вирішення, а саме: 1) постійне збільшення обсягів персональних даних громадян, які обробляються, часто-густо без їх відома; 2) відсутність дієвих гарантій захисту персональних даних; 3) байдужість пересічних громадян до власних персональних даних і недостатній рівень розуміння необхідності їх захисту; 4) стрімке поширення прірви між можливостями сучасного Інтернет-середовища і традиційними, “доцифровими” юридичними нормами і практиками, базованими на традиційному уявленні про межі й засоби забезпечення приватності життя людини. Щоб подолати вказані проблеми В. Пилипчук пропонує реалізувати наступні пріоритети: 1) перегляд низки базових положень українського законодавства щодо захисту даних з урахуванням вимог «Пакету захисту даних» ЄС; 2) приведення визначеного законодавством України понятійного апарату з питань захисту персональних даних у відповідність до «Пакету захисту даних» ЄС; 3) створення і забезпечення незалежного функціонування уповноваженого державного органу з питань захисту персональних даних з урахуванням стандартів країн-членів ЄС; 4) впровадження ефективних механізмів формування і реалізації державної політики у сфері захисту персональних даних; 5) перегляд і належне

правове врегулювання захисту прав і безпеки людини у сфері захисту персональних даних; 6) затвердження Кодексів поведінки у сфері захисту персональних даних та поширення їх принципів у закладах, установах, організаціях та підприємствах будь-якої форми власності.

На пленарному засіданні в своїй доповіді завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, академік НАПрН України Оніщенко Н. М. зосередила увагу на правах особи в умовах сьогоденних змін. Вона констатувала, що цікавим і дуже принциповим питанням є питання рівності статей: рівність жінок і чоловіків повинна забезпечуватися в усіх сферах (оплати праці, трудовій, політичній, науковій діяльності тощо). Н. Оніщенко констатує, що нажалю, в нашому суспільстві, ні в громадській, ні в науковій доктринальній думці не сформовано відношення та оцінка гендерних прав як основних. Вона пропонує доповнити існуючу дефініцію гендерної рівності третьою складовою - рівністю результатів. Відтак, на її думку «під гендерною рівністю повинні розумітися: а) формальна рівність (рівність юридична, закріплена законодавчо); б) рівність можливостей (надання певної законодавчо закріпленої переваги певній соціально-демографічній групі для створення однакових з іншими групами умов на старті); в) рівність результату (цілеспрямоване забезпечення ліквідації для конкуруючих сторін перешкод, які можуть бути зумовлені попередньою дискримінацією)». Особливу увагу Н. Оніщенко приділила новому особистісному праву - праву на цілісність особи, яке включає поінформованість і згоду людини щодо застосування медичних препаратів, процедур, а також інших заходів в межах медицини і біології.

Андрусішин Б. І. – декан факультету політології та права, акад.

Української академії історичних наук, акад. АН ВШ України, акад. Української академії політичних наук, д. і. н., проф., заслужений діяч науки і техніки України розкрив роль і значення міжнародного контролю як «невідкладної інституції» вдосконалення управління державою в контексті реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та проаналізував інституційні механізми контролю за виконанням цієї угоди. На думку Б. Андрусишина міжнародний контроль за державним управлінням, в контексті виконання угоди, проявляється у необхідності вдосконалення законодавчих актів України щодо забезпечення прозорості діяльності органів державної влади через процедуру запровадження громадського контролю. Але, найголовнішим, на його думку, є те, що гармонізація українського і європейського законодавства гарантована можливістю застосувати практику Суду ЄС, що тлумачить і роз'яснює особливості реалізації норм права Європейського Союзу. Б. Андрусишин підкреслює, що стосовно питань імплементації положень Угоди «щодо основних конституційних прав і свобод людини, коли в силу неможливості застосування національного законодавства і внутрішніх механізмів громадянину залишається така форма міжнародного контролю, як звернення до різноманітних міжнародних інституцій, і, зокрема, до Європейського суду з прав людини».

Теоретичні засади імплементації світових стандартів та європейських принципів у законодавство визначила, проаналізувала і охарактеризувала вчений секретар Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, д. ю. н., проф., заслужений юрист України Пархоменко Н. М. Вона підкреслила, що згідно зі Статтями 461-470 Угоди було створено інституційні засади – спільні органи асоціації: Рада асоціації, Комітет асоціації, Парламентський комітет асоціації та Платформа громадянського суспільства. В Уряді діє

Офіс Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Доповідачка відзначила, що найбільшого прогресу на виконання Угоди Україна досягла в таких напрямках, як підприємництво, сільське господарство, зменшення технічних бар'єрів у торгівлі, соціальна політика і трудові відносини, фінансовий сектор та енергетика. Н. Пархоменко визначила серед основних недоліків реалізації Угоди про асоціацію: недосконале планування органами державної влади заходів з наближення законодавства; нерівномірність виконання окремих заходів; повільна розробка і прийняття нормативних актів, що передбачають впровадження відповідних норм; недотримання принципу гласності в процесі імплементації; частковість наближення законодавства; неузгодженість, а іноді суперечливість змісту правових актів, що приймаються; недостатнє інформування населення про результати виконання Угоди та залучення інститутів громадянського суспільства до імплементації них заходів; відсутність моніторингу результатів реалізації положень Угоди. Подолання яких потребує консолідації зусиль усіх уповноважених суб'єктів, вираженої але оперативної державної політики в цьому напрямку, що в підсумку сприятиме її виконанню у встановлені строки.

В авторській інтерпретації показав генезу, охарактеризував сучасний стан сферодіяльного концепту суспільного розвитку та визначив його як варіант реалізації євроінтеграційної перспективи України у своїй доповіді завідувач кафедри політичних наук, публічного управління та адміністрування НПУ імені М. П. Драгоманова, академік Української академії політичних наук, д. політ. н., проф., заслужений працівник освіти України Варзар І. М. Він наголосив, що лише освіта і просвіта сприятимуть утвердженню людини як найвищої соціальної цінності.

Проректор з міжнародних зв'язків НПУ імені М. П. Драгоmano-

ва, професор кафедри інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції, к. і. н. Лавриненко В. Г. в своїй доповіді визначив актуальні проблеми інституціонального супроводу наближення законодавства України до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. У цілому інституціональний супровід наближення законодавства України до *acquis* ЄС В. Лавриненко визначив як формування та регулювання функціональної, цілісної підсистеми інституцій держави, спроможної здійснювати правотворчу та правореалізаційну діяльність, спрямовану на виконання міжнародних зобов'язань України щодо входження до правового простору ЄС.

Виступ професора кафедри політичних наук, публічного управління та адміністрування НПУ імені М. П. Драгоманова, академіка Української академії політичних наук, д. політ. н., професора, заслуженого працівника освіти України Бабкіної О. В. був присвячений аналізу стану соціально-гуманітарної освіти як чинника імплементації освітньої політики в європейський простір. Вона проаналізувала європейський досвід розвитку вищої школи і дійшла висновку про пріоритет соціально-культурних функцій щодо професійних, коли головна функція освіти вбачається у формуванні певної інтелектуальної та моральної основи для відповідної майбутньої професійної діяльності. При цьому доповідачка звернула увагу на те, що протилежна тенденція спостерігається зараз в системі освіти України і насамперед занепокоєння викликає явна недооцінка ролі місця соціально-гуманітарних дисциплін, знецінення інтелектуальної праці, зниження державних асигнувань на розвиток науки, процес деінтелектуалізації суспільного життя. На думку О. Бабкіної, про стан суспільного інтелекту в Україні свідчить відсутність глибоких обґрунтованих концептуальних проєктів реформування суспільства, неякісне і несвоєчасне законодавство, слабка ефективність діяльності орга-

нів влади. Доповідачка наголосила, що лише соціально-гуманітарні дисципліни здатні забезпечувати процес формування самосвідомості суспільства, наслідки вибору того чи іншого політичного ладу держави, всебічне розуміння складнощів політичного життя, вміння розрізняти і долати негативні тенденції соціального розвитку, формування розвинутої системи політичної соціалізації особистості, включення індивіда в складний і суперечливий світ політичних відносин, створення системи гуманістичних цінностей, таких як свобода, справедливість, честь, громадянська відповідальність та ін.

Завідувач кафедри теорії та історії держави і права НПУ імені М. П. Драгоманова, к. ю. н., доц. Огірко Р. С. у своїй доповіді розглянув соціально-культурний аспект проблеми суб'єктності в інтеграції України з Європейським Союзом. Він зацентрував, що Європейський курс відповідає історичному спадку і менталітету українського народу, його національним інтересам, оскільки допомагає будувати демократичне суспільство і державу, себе зберегти як суб'єкта міжнародних відносин, державну незалежність і відновити територіальну цілісність. На думку С. Огірка сучасні євроінтеграційні процеси, а також рівень розвитку історико-правового континіуму суб'єктності ЄС дає всі підстави говорити про перебування цього Союзу на етапі необхідності вибору нової моделі подальшого свого існування.

Він зауважує, що європейська єдність має християнські духовні витоки і власну історичну ідентичність, яка в сучасних євроінтеграційних процесах все більше розвивається і стає причиною визрівання очевидної сьогодні в ЄС духовної і моральної кризи з негарантованим позитивним результатом в усіх європейських трансформаційних процесах, що складають основу європейської ідентичності. Він наголошує на необхідності зміни світосприйняття усієї морально-етичної ціннісної сис-

теми і соціальної матриці українського суспільства, що пов'язано із завданням збереження і розвитку української ідентичності. Що завдання такого масштабу і глибини перетворень є під силу лише масовому Всеукраїнському суспільному і народному руху проти корупції і за національну гідність. Р. Огірко висловив застереження, що скеровування українського суспільства розбудовувати квазіідентичність в руслі відвертого патерналізму і популізму (що проглядається нині в Україні) на пряму суперечить суб'єктності особи і нації.

Вплив історичної пам'яті українства на формування правової культури європейської спільноти (на прикладі сприйняття Голодомору-геноциду 1932 -1933 років) розглянув у своєму виступі д. і. н., проф., завідувач кафедри історії світового українства Київського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир Сергійчук. Він констатував, що Голодомор 1932 – 1933 рр. як одна з найбільших національних катастроф в історії українства й досі не одержав його усебічного визнання як геноциду з боку світової спільноти. Серед причин цієї ситуації він називає те, що багато країн оглядаються на Російську Федерацію, яка як правонаступник СРСР намагається представити свідоме винищення мільйонів українського селянства трагедією всіх народів Радянського Союзу, що сталася, мовляв, через помилки тодішньої влади або ж несприятливі погодні умови. Водночас дослідник велику відповідальність покладає і на українську владу, яка не доклала належних зусиль, аби своєчасно донести до світового співтовариства всю правду про ті події, оскільки постійні нагадування української діаспори протягом десятків років про цю трагедію губилися у величезному світовому інформаційному просторі. Крім того він зауважив, що деякі сучасні історики не працюють саме з первинними документами українських колишніх спецхранів, а постійно посилаючись на

московські архіви, куди відомості з УСРР уже надходили спрепарованими, добиваються остаточно визнання фактично тієї цифри втрат, яку дозволила ще компартійна влада СРСР через підконтрольну їй цензуру. При цьому досить, на його думку, дивною видається аргументація: оскільки цифра втрат у 3,9 мільйона вже відома в світі, то давайте її сприйmemo безповоротно; тим паче, мовляв, що навіть фактологічна основа видань відомих зарубіжних авторів «формувалася в співпраці з українськими вченими й українознавцями США і Канади». І тут В. Сергійчук звертається до прихильників цифри в 3,9 мільйона втрат про пояснення і відповідь: «якщо на 1 січня 1934 р. населення УСРР повинно було становити 33 мільйони 933 тисячі 400 осіб, а його на вказану дату виявилось тільки 26 мільйонів 812 тисяч, то де поділося 7 мільйонів 121 тисяча 400? Відповіді немає. А світ спостерігає...»

Завідувач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін НПУ імені М. П. Драгоманова, д. ю. н., проф. Валентина Стеценко визначила запровадження обов'язкового медичного страхування як важливий крок щодо імплементації законодавства України до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Вона зауважила, що в умовах нинішнього реформування системи організації охорони здоров'я в Україні реформатори поза увагою залишають необхідність запровадження на законодавчому рівні загальнообов'язкового соціального медичного страхування без чого реформи будуть неповноцінними і не приведуть до очікуваного суспільством результату. В. Стеценко висловила переконання, що запровадження загальнообов'язкового медичного страхування необхідно сприймати як складову імплементації вітчизняного законодавства у сфері охорони здоров'я до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Президент Асоціації українських правників, академік НАІрН Украї-

ни, д. ю. н., проф. Костицький В. В. характеризує сучасну державу як соціальну, правову, демократичну підкреслив, що сучасну державу називають екологічною державою, основними проблемами її функціонування назвав охорону клімату, переміщення етносів, тероризму та корупції, визначив як нове явище громадянського глобального інформаційного суспільства ідею людиноцентризму, наголосив, що сучасна держава має бути обмеженою правом. На його думку питання як називати сучасну державу залишається відкритим.

В. Костицький вважає, що сучасна держава може називатися «соціальною правовою» без коми (порівняно з тим як це записано в Конституції).

Правове регулювання суспільно-релігійних відносин в Україні розглянув і проаналізував у вимірах європейської інтеграції професор кафедри теорії та історії держави і права НПУ імені М. П. Драгоманова, старший науковий співробітник Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, к. філос. н., доц. Бучма О. В. Він зазначив, що за роки незалежності Україна вже має позитивний здобуток в утвердженні європейської стандартизації правового регулювання суспільно-релігійних відносин в Україні та звернув увагу на низку організаційних, нормативних, процесуальних та інших питань, що гальмують забезпечення інтеграції України в ЄС. На думку О. Бучми вирішенню цих питань сприятимуть: кодифікація законодавства України, що стосується регулювання суспільно-релігійних відносин; законодавче забезпечення реалізації національної ідеї в державотворчому процесі; правове забезпечення проукраїнськості релігійного процесу та подальше сприяння утвердженню Православної Церкви України (Української Помісної Православної Церкви); вдосконалення юридичного механізму забезпечення національної, інформаційної та духовної безпеки держави й суспільст-

ва, безпеки людини в інформаційній сфері.

Провідний науковий співробітник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса д. політ. н., проф. О. Я. Калакура присвятив свою доповідь українському досвіду впровадження європейських стандартів етнонаціональної політики.

До нових фактів в історії заснування Інституту держави і права імені В. М. Корецького звернувся завідувач відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, к. ю. н., проф., заслужений юрист України І. Б. Усенко.

Деякі аспекти адаптації законодавства Польщі до законодавства ЄС розкрив у своїй доповіді професор Опольського університету (Польща) Фабіан Андрушкевич.

Директор Інституту права, адміністрації і економіки Краківського педагогічного університету імені Комісії народної освіти д. ю. н., проф. Анджей Пясецький розповів про проблеми розвитку місцевого самоврядування у Європейському Союзі.

Проректор з навчально-методичної роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, д. філос. н., к. фіз.-мат. н. Р. М. Вернидуб розглянув інституційні механізми забезпечення якості вищої освіти в контексті стандартів та Європейського простору вищої освіти.

Проректор з наукової роботи НПУ імені М. П. Драгоманова, доктор фізико-математичних наук, проф. Торбін Г. М. підняв питання взаємозв'язку математики і правознавства та наголосив на важливості застосування математичних методів у юридичній практиці в контексті вдосконалення національної української держави й її інтеграції в європейський і світовий політико-правовий простір.

Загалом у рамках конференції працювало 5 панелей (Проблеми адаптації української правової системи в процесі імплементації Угоди

про асоціацію між Україною та ЄС; Освітня політика в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС; Галузева імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; Проблеми розвитку громадянського суспільства в контексті євроінтеграції України; Трибуна молодого вченого).

На пленарному та панельних заходах виступили провідні юристи – вчені і практики, політики і політологи, філософи, історики, педагоги, представники професорсько-викладацького складу вітчизняних та зарубіжних закладів вищої освіти, а також наукових установ. Зокрема, представники Інституту держави і права імені В. М. Корецького, Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України, Інституту законодавства Верховної Ради України, інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Краківського педагогічного університету імені Комісії народної освіти (Польща), Опольського університету (Польща), Національної академії внутрішніх справ, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, Вінницького національного аграрного університету, Юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Академії адвокатури України, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка та ін. [3].

Загалом учасники конференції відзначили, що разом з позитивними змінами на шляху інтеграції України з ЄС на основі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом існує низка проблем, які потребують комплексного опрацювання. Зокрема, заважають виконувати завдання Угоди вчасно та в повному обсязі: зовнішні проблеми (продовження воєнного конфлікту з Російською Федерацією та загрози його

ескалації та переростання у повномасштабну локальну, а то й світову війну); внутрішні проблеми (недостатня інституційна спроможність органів виконавчої влади, значний спротив окремих груп інтересів проходженню євроінтеграційних законопроектів у Верховній Раді; низький рівень ефективності реформування судової гілки влади; високий рівень корупції та розбалансування в діяльності новостворених антикорупційних органів; політизація правового простору та перевага політичної доцільності й популістичних гасел над верховенством права і закону; колізії законодавства; суперечливість та фактична невизначеність політичного режиму (змішування різнорідних ознак – від демократії й автократії до анархії, охлократії та олігархії); конфлікти між державними органами, тощо).

З метою більше послідовного та ефективного вирішення проблем, що постають у сфері імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, як ключового чинника євроінтеграції, учасники конференції у прийнятому підсумковому документі висловлювали пропозиції (рекомендації) органам державної влади та їх посадовим особам, науковій спільноті, освітянам, усьому громадянському суспільству:

- сприяти утвердженню ідейних засад Конституції України, та інтеграції України в європейський та світовий правовий простір, впровадженню європейських підходів до питань делегування інститутам громадянського суспільства окремих функцій держави щодо реалізації державної політики в гуманітарній та соціальній сферах, враховуючи міжнародні стандарти, зокрема щодо правового статусу неурядових організацій в Європі;

- з метою підвищення рівня взаємодовіри та взаємодії в суспільстві та вдосконалення управління державою продовжити творення чітких, реальних, дієвих правових засобів

забезпечення відкритості, прозорості, підзвітності суспільству державних органів та запровадження громадського та міжнародного контролю за їх діяльністю;

- сприяти вдосконаленню і реалізації державної стратегії взаємодії влади і громадянського суспільства, формуванню у громадян переконання ефективного використання ініціатив інститутів громадянського суспільства для гармонізації законодавства України з європейським правом;

- з метою загального оздоровлення національного правового середовища як необхідної умови імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, усунути прогалини у законодавстві, долати недосконалість, суперечливість деяких законів шляхом їх вдосконалення і гармонізації, привести окремі правові норми у відповідність з реаліями життя відновити довіру населення до владних інститутів, припинити прояви маніпулювання масовою та індивідуальною свідомістю;

- переборювати бюрократичний тиск на науку й освіту та утверджувати академічну свободу як основоположну підвалину української держави та запоруку її соціально-економічного та політичного підйому й зростання довіри й поваги народу;

- вимагати від Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій та Міністерства освіти і науки України відхилення так званого удосконалення кваліфікаційних вимог, пов'язаних з оприлюдненням результатів наукових досліджень в науковій періодиці та збірниках, які включені до наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection, як такого, що спрямоване на нищення української соціально-гуманітарної науки, а відтак і руйнування української державності.

- вимагати від вище названих органів визнання і врахування при оцінюванні кваліфікації публікацій які видають міжнародні наукові ін-

ституції та університети з високою репутацією, а також авторитетні наукові товариства й асоціації нарівні з тими, які включені до наукометричних баз Scopus та/або Web of Science Core Collection;

- вимагати від Міністерства освіти і науки України переведення курсів соціально-гуманітарного циклу (правознавство, політологія, релігієзнавство, соціологія, філософія та ін.) у вищих навчальних закладах України до переліку обов'язкових навчальних дисциплін, адже саме вони й лише вони формують світогляд і загальну культуру особи (з її окремими складовими - політичною, правовою, економічною, духовною, інформаційною тощо) й уможливають успішне майбутнє для української держави і суспільства;

- вимагати від окремих держав-членів ЄС відмовитися від практики прийняття громадян України на навчання і здобуття вищої освіти за спрощеною схемою без ЗНО, як такої, що порушує принципи рівності (нагадаємо, що в Україні претенденти на здобуття вищої освіти проходять зовнішнє незалежне оцінювання);

- законодавчо забезпечувати проукраїнськість суспільно-релігійної ситуації, сприяти подальшому світовому визнанню Православної Церкви України та утвердженню Української Помісної Православної Церкви;

- вживати заходи для реалізації національної ідеї в державотворчому процесі, підтримки української мови як державної, запобігання ймовірному процесу її витіснення та сприяння збереженню культурної, релігійної самобутності національних меншин і корінних народів України;

- забезпечити державно-правове регулювання економіки, подолання бідності, зниження порогу соціальної нерівності, боротьбу зі злочинністю тощо;

- створити дієвий механізм забезпечення інформаційної та духовної безпеки держави й суспільства і безпеки людини в інформаційній

сфері, захисту персональних даних, вдосконалювати правові засоби кібернетичної, екологічної, державної національної безпеки відповідно до світових стандартів та європейських принципів;

Відтак, вирішення проблем імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між

Україною та Європейським Союзом та сама імплементація Угоди в перспективі сприятиме утвердженню верховенства права і закону, розвитку свободи слова, захисту прав людини, економічному зростанню, енергоефективності, впровадженню дієвих методів та інструментів державного управління.

Список використаних джерел

1. Конституція України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/stru>.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
3. Чотирнадцять юридичні читання. Проблеми імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. До 185-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова; до 70-річчя Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України// Програма міжнародної наукової конференції 17-18 квітня 2019 р. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – 29 с.

Андрусишин Б. І., Бучма О. В. Імплементація національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: проблеми та перспективи

В статті розглянуті проблеми і перспективи імплементації національного законодавства до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. На основі аналізу практичних результатів роботи міжнародної конференції «Чотирнадцять юридичні читання» та наукового доробку провідних юристів – вчених і практиків, політиків і політологів, філософів, істориків, педагогів констатовані позитивні зміни на шляху інтеграції України з ЄС на основі Угоди, визначені зовнішні та внутрішні проблеми, що перешкоджають цьому процесу та визначені засоби подолання цих перешкод.

Ключові слова: Україна, Європейський Союз, імплементація, інтеграція, національне законодавство, європейське право.

Андрусишин Б. И., Бучма О. В. Имплементация национального законодательства к Соглашению об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом: проблемы и перспективы

В статье рассмотрены проблемы и перспективы имплементации национального законодательства к Соглашению об ассоциации между Украиной и Европейским Союзом. На основе анализа практических результатов работы международной конференции «четырнадцатой юридические чтения» и научного наследия ведущих юристов – ученых и практиков, политиков и политологов, философов, историков, педагогов констатированы положительные изменения на пути интеграции Украины с ЕС на основе Соглашения, определены внешние и внутренние проблемы, препятствующих этому процессу и определены способы преодоления этих препятствий.

Ключевые слова: Украина, Европейский Союз, имплементация, интеграция, национальное законодательство, европейское право.

Andrusyshyn B., Buchma O. Implementation of national legislation to the Association Agreement between Ukraine and the European Union: problems and perspectives

The article deals with the problems and prospects of implementation of national legislation in the Association Agreement between Ukraine and the European Union. On the basis of the analysis of the practical results of the international conference "Fourteen Legal Readings" and the scientific achievements of leading lawyers - scientists and practitioners, politicians and political scientists, philosophers, historians, teachers – positive changes on the way of Ukraine's integration with the EU were found on the basis of the Agreement, identified external and internal problems that impede this process and identify ways to overcome these obstacles.

Key words: Ukraine, European Union, implementation, integration, national legislation, European law.